

O poveste de dragoste din China maoistă. Doi îndrăgostiți nu se pot căsători și să trăiască fericiți, pentru că el era deja însurat, dar nu reușea să divorțeze. Cartea lui Ha Jin lasă cititorului o urmă de nostalgie și de compasiune, dar și ideea clară că dragostea învinge orice obstacol, chiar dacă victoriile ei vin, câteodată, mult prea târziu...În afară de o poveste de dragoste, și de suferință, cartea ne „invită” într-o lume în care n-am vrea să fi fost vreodată...Și totuși, oamenii au supraviețuit și în vâltoarea unor astfel de ideologii devastatoare pentru sufletul omenesc! Pentru început, aflăm cum se muncea în agricultură atunci și acolo: *„Sătenii [...] pliveau cartofi □ într-un câmp, departe, atât de întins că în mijlocul lui fusese înfipt ca marcaj un steag roșu; atunci când ajungeau la el, puteau lua o pauză.”*

Lin Kong a fost nevoit să se însoare cu o fată pe care i-au găsit-o părinții săi. Shuyu Liu, fata de măritat,

„arăta atât de bătrână, de parcă ar fi avut patruzeci de ani. Fața îi era ridată și mâinile uscate. În plus, picioarele ei nu depășeau doisprezece centimetri. Trăiau în China Nouă; cine s-ar mai uita la o tânără cu picioarele înfășate?”

„Picioarele înfășate”, un obicei extrem de dureros pe care trebuiau să-l suporte tinerele chinezoaice, care voiau să fie mai atrăgătoare în ochii bărbaților, interzis prin lege în 1912, dar care a fost practicat și mulți ani mai târziu.

Fetele trebuiau să se supună unor chinuri groaznice, adică să stea tot timpul cu picioarele înfășurate în bandaje. Există o zicală care exprimă cel mai bine suferințele îndurate de chinezoaice:

„Cei doi lotuși cresc într-un hârdău cu lacrimi”

Reîntorcându-ne la romanul lui Ha Jin, aflăm că Shuyu, devenită soția lui Lin, nu putea nici măcar să care apă din pricina picioarelor ei mici. Între soți neînțelegerile sunt ireconciliabile. Lin vrea să divorțeze de Shuyu după ce ani buni au stat mai mult despărțiți unul de altul. Lin e apostrofat de judecător.

„Chiar credeți că vă meritați uniforma verde și steaua roșie de pe șapcă?”

Adică „totuși, iubirea”- cum spunea poetul Adrian Păunescu, s-ar fi putut spune „totuși, partidul” în China de acum 50 de ani. Ajuns doctor la o unitate militară, Lin găsește acolo pe cea lângă care ar dori să trăiască, pe Manna Wu. Fiind însurat, eroul romanului nu se putea plimba cu aleasa inimii, asistentă în aceeași unitate militară. Regulile în China maoistă erau clare...Cei doi îndrăgostiți nu se puteau plimba decât în curtea spitalului unde lucrau.

„Niciodată nu trecuseră de teritoriul complexului, iar comportarea lor nu avea nimic din acea intimitate pe care îndrăgostiții nu reușesc de obicei s-o ascundă, adică să se bată ușor pe umăr sau să-și facă cu ochiul.”

Și la noi se spunea în vremurile cu un singur partid că „partidul e-n toate”.Dar mai „în toate” ca în China nu cred că se poate: fetele care doreau să activeze în armată erau trecute printr-un riguros examen medical. Cele cu himenul rupt nu erau acceptate...

Să nu uităm de ura înverșunată a autorităților comuniste - din anii șaizeci ai secolului trecut când se petrece acțiunea – împotriva cărților scrise de străini. La spital,

„cele douăzeci și ceva de romane și piese de teatru pe care le deținuse cândva biblioteca fuseseră folosite la aprinderea focurilor făcute de Gărzile Roșii în fața primăriei[...]”

Vreți să știți o carte arsă din perioada aceea? „Călătorie în jurul Pământului în optzeci de zile”. Orice comentariu mi se pare de prisos...

Din roman aflăm multe lucruri interesante despre „fericirea” obligatorie la care era supus omul de rând, un om mic într-o Chină mare. Un exercițiu de pregătire militară (anul 1966): toată armata trebuia să participe la un marș, dar să

„opereze fără vehicule moderne care, nu numai că nu erau sigure, dar puteau moleși trupele.”

Deviza sub care se desfășurau aceste marșuri:

”
Trebuie să ducem mai departe spiritul Marșului Lung și să reînviem tradiția folosirii cailor și catârilor.”

Marșul despre care amintește autorul era „floare la ureche”:

„O treime din personalul spitalului trebuia să meargă o lună de zile șase sute de kilometri pe jos și să se oprească în sate și orașele. Pe drum exersau pansarea răniților și salvarea muribunzilor de pe câmpul de luptă.”

De ziua națională, sărbătorită și în cadrul spitalului,

„Comisarul s-a dus la o masă rezervată conducătorilor, unde mâncarea și vinul nu erau date cu măsură.”

Orice prilej era bun pentru omul de rând pentru a-și manifesta atașamentul față de societatea „perfectă” care-i fusese oferită:

„În fundul livezii, un tânăr cânta o arie din opera revoluționară „Cucerirea muntelui Tigru printr-un asalt strategic”

Vreți să citiți două versuri ale operei amintite?

„Zilele astea am cercetat pozițiile inamicului”

Și-am obținut rezultate destul de bune...”

Ne bucurăm că inamicul a fost deconspirat, și ne vine și nouă chef revoluționar de a

cânta...sau de a citi romanul „În așteptare” mai departe.

Asiaticii sunt cei mari admiratori ai lunii de pe cer. Ha Jin scrie în romanul său:

„Luna nemișcată atârna ca o seceră de aur.”

Frumos spus...Parcă ar fi un vers dintr-o poezie japoneză stil „haiku”! Nu rezist tentației de a vă spune una autentic japoneză:

„Potrivește-i un mâner□

lunii;

Ce evantai frumos!”

Spuneam că „În așteptare” este o carte interesantă, în special pentru informațiile pe care le aflăm despre viața omului de rând (și n-a fost deloc ușoară...) din China maoistă. Un exemplu: Manna Wu trebuie să se întâlnească cu un reprezentant de seamă al armatei. Are ceva emoții...

„Era nervoasă, de parcă urma să se prezinte la examenul de istoria revoluțiilor proletare internaționale, pe care personalul spitalului îl dădea în fiecare an.”

Cât era de interzisă literatura „decadentă” occidentală, în anumite cercuri se mai discuta și despre scriitori din altă lume, din alte timpuri. Manna Wu, într-o discuție cu un comisarul Wei, află de existența poetului american Walt Whitman și de cartea acestuia „Fire de iarbă”. Comisarul apreciază poezia americanului și are curajul să-i spună Mannei:

„E un volum de poezie cu totul deosebit, cu versuri robuste și curajoase care îmbrățișează totul. Într-un fel, alcătuiesc un univers.”

Sigur, o poziție admirativă față de un poet american ar părea nefirească în China anilor 1960-1980, adică perioada în care se întâmplă acțiunea prezentată în cartea lui Ha Jin. Pasajul următor ne lămurește posibila noastră nedumerire. Înaltul funcționar chinez știe să îndrepte ușor eventualele „stricăciuni” ideologice pe care atitudinea sa i-ar fi putut-o provoca, și spune:

„Desigur, a fost scrisă acum un secol, atunci când capitalismul american era încă în curs de dezvoltare.[...]. Azi niciun poet american nu mai scrie așa. Toți au degenerat în societatea capitalistă putredă, fără să se mai lase animați de un spirit superior.”

Ei, da! Așa mai merge! Altfel, am fi putut crede că în acea Chină se putea vorbi orice, oricând, în fața oricui...Același comisar Wei a fost însurat de mai multe ori. Niciuna dintre neveste nu rezista mai mult de trei sau patru ani în patul conjugal. Tovarășul Wei era prea brutal. Atunci, văzând ce se întâmplă, partidul a hotărât: Wei se va însura cu o rusoaică „mătăhăloasă”.

Versul poeziei scrise de George Lesnea („Partidul e-n toate”) e mult mai cuprinzător în China, din moment ce partidul se putea face stăpân până și în patul revoluționarului...

De mai multe ori personajele din roman fac apel la divinitate, într-o țară și într-o epocă în care a crede în Dumnezeu nu putea fi privit cu ochi toleranți de autorități. Un singur exemplu, din multe altele: Manna îi spune lui Lin:

„Dumnezeu știe cum de-am aterizat aici [...].”

Am întâlnit în carte și pasaje în care sunt prezentate tratamente specifice medicinei tradiționale chinezești. La un moment dat, Manna se îmbolnăvește psihic în urma unui viol la care unul din mai-marii partidului a supus-o. Că doar „partidul e-n toate”, nu?

„Lin îi aduse fructe: portocale, pere înghețate, prune glasate[...]. Cumpără o bucată de corn de căprioară[...].”

Manna n-a putut folosi cornul

„pentru că-i producea prea mult yang în corp.”

Trec ani după ani, de fiecare dată Lin și Shuyu se duceau la tribunal ca să divorțeze, și plecau de-acolo tot soț și soție. Partidul instituise o regulă clară: doar după optsprezece ani un cuplu putea divorța. După mulți ani de „vizite” anuale la tribunal, Lin și soția lui primesc vestea cea bună. Judecătorul le spune:

„Deși acum sunteți divorțați, dar amândoi sunteți tovarăși în aceeași mare familie revoluționară.”

Nu zic nu. Așa o fi fost...În final, Lin și Manna se căsătoresc și aduc, așa cum era obiceiul, un omagiu fostului președinte Mao, făcând fiecare câte trei plecăciuni din ce în ce mai adânci la tabloul celui care a avut ideea „marșului cel lung”.

Lin nu-și găsește fericirea nici după atâția ani de așteptare a divorțului. Nici Manna nu mai era cea din tinerețe, nici el. Doctorul se întreabă acum:

„Cum se face că fiecare e sechestrat în propria suferință?”

Cine poate răspunde?... Cine vrea să răspundă?...